

Paraša: Va-ješev

5 972 písmen

1 558 slov

112 veršů

190 řádek

Žádná micva

וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מְאַלְמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה
אֶלְמָתִי וְגַם־נִצְבָּה וְהִנֵּה תִסְבֶּינָה אֶלְמֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוֶינָן
לְאֶלְמָתִי:

Vázali jsme na poli snopy a můj snop se zvedl, zpřímá se postavil a hle, vaše snopy ho obklopily a klaněly se mému snopu k zemi.

Sidra pro tento týden: Va-ješev**1. alija (Be-rešit 37:1–11)**

Ja'akov sídlí v Kenaanu. Josefovi je už sedmnáct let, chodí na pastvu se svými bratry, syny Bilhy a Zilpy a donáší na ně otci. Bratři cítí, že otec miluje Josefa ze všech nejvíc a na svého bratra žárlí. Dokonce mu Ja'akov utká pestře pruhovaný plášť, jaký nemá nikdo z nich. Josef bratrům vypráví sen, ve kterém každý z nich váže snop. Ten Josefův se postaví, zatímco snopy jeho bratrů se mu klaní. Bratři to pochopí tak, že se jednou Josefovi budou klanět oni. V dalším snu Josef vidí, jak se mu klaní slunce, měsíc a jedenáct hvězd. To už reaguje s podivem i Ja'akov a bratři na Josefa žárlí ještě víc.

Čeho je jedenáct? V jedné tradiční písni se objevuje jedenáct hvězd z Josefova snu. Víte ve které?

2. alija (37:12–22)

Josefovi bratři odejdou k Šechemu. Ja'akov za nimi Josefa pošle, a ten je najde v Dotanu. Když bratři Josefa uvidí, domluví se, že ho zabijí a ostatním namluví, že byl roztrhán divou zvěří. Jen Reuven se proti tomuto plánu postaví a snaží se bratry přesvědčit, aby neprolévali krev a Josefa jen hodili do jámy. Sám má v plánu Josefa z nádrže vysvobodit a odvést k otci.

3. alija (37:23–36)

Bratři z Josefa svléknou jeho pruhovaný plášť a bratra hodí do vyschlé nádrže. Když uvidí od severu přicházet karavanu Jišmaelitů do Egypta, Jehuda své bratry ponoukne, aby Josefa nezabíjeli, ale prodali. Josef je směněn za dvacet stříbrných odveden do Egypta. Reuven o tom neví a když pak přijde k prázdné nádrži, je zoufalý, protože se cítí zodpovědný za své mladší bratry a zprávu otci o Josefově osudu. Bratři vezmou Josefův plášť, který smočí v krvi kůzlete. Zakrvácený kus látky ukážou Ja'akovovi, který truchlí nad smrtí svého milovaného syna. Josef se mezi tím dostane do Egypta, kde ho koupí faraonův úředník Potifar.

4. alija (38:1–30)

Příběh o Jehudovi a Tamar. Jehuda opouští své bratry a žije nějakou dobu stranou. Ožení se s Kenaankou, dcerou Šuovou, a má s ní tři syny – Era, Onana a Šelu. Pro prvorozeného Era vybere manželku Tamar. Er se ale nežije B-habojným životem a Bůh ho usmrtí. Jehuda tedy dá podle zvyklostí Tamar za manželku druhorozenému Onanovi, aby zachoval rod svého bratra. Jenže Onan se k plnění této povinnosti nemá, a proto jej Bůh rovněž usmrtí. Jehuda se rozhodne, že nejmladšího syna neožení s Tamar ihned, ale až Šela dosáhne dospělosti. Mezi tím Tamar chce poslat coby vdovu do domu jejího otce. Když Šela dosáhne dospělosti, Jehuda s jeho sňatkem s Tamar otálí.

Tamar je přesvědčena, že Jehuda svému nejmladšímu synovi sňatek s ní nedovolí. Převlékne se tedy za nevěstku a podaří se jí Jehudu v přestrojení svést tak, aby její identita zůstala utajena. Jehuda jí přislíbí jako odměnu dvě kůzлата, která ale nemá u sebe. Jako zástavu si Tamar od něj vymůže pečeti dlo, šňůru a hůl. Když jí Jehuda chce podle domluvy poslat kůzle, Tamar coby nevěstku už nikdo nenajde a ani o ní neví. Po třech měsících se zjistí, že Tamar je těhotná. Jelikož tím zjevně porušila platné zasnoubení s nejmladším Jehudovým synem, Jehuda nařídí, aby byla jako cizoložnice upálena. Tamar na svou obhajobu řekne, že otcem jejího dítěte je muž, kterému patří pečeti dlo, šňůra a hůl, které má u sebe. Když Jehuda pozná své věci a zjistí, že je otcem, uzná, že se vůči Tamar zachoval nespravedlivě. Tamar porodí dvojčata, Perece a Zeracha.

5. alija (39:1–6)

Josef je v Egyptě u Potifara, ale Bůh ho ani v této situaci neopouští. I coby otrok má v životě úspěch a daří se mu vše, na co sáhne. Jeho pán si Josefa oblíbí a pověří jej správou svého domu.

6. alija (39:7–23)

Potifarova manželka se snaží Josefa svést. Josef ale odmítá, protože by takovým jednáním zradil svého pána, který k němu chová důvěru. Když na Josefa Potifarova žena opět naléhá, Josef se jí vytrhne a uteče. Jeho šaty vša zůstanou v jejích rukách. To ji rozčílí natolik, že svolá osazenstvo domu a Josefa obviní, že ji chtěl znásilnit. Jako důkaz předloží právě jeho šaty. Josef skončí ve vězení, ale i tam jej Bůh doprovází. Dokáže najít zastání u velitele věznic, získat si jeho důvěru a dohlížet pro něj na ostatní vězně.

7. alija (40:1–23)

Nezávisle na Josefovi jsou do žaláře uvrženi faraonův vrchní číšník a pekař. Oběma novým vězňům se zdají neobvyklé sny, které Josef dokáže vyložit. Číšníkovi předpoví, že bude po třech dnech propuštěn a vrátí se na své místo u faraona. Zároveň ho žádá, aby se za něj u faraona přimluvil a dostal ho z vězení. Pekařovi naopak vyloží sen tak, že za tři dny bude popraven. Tak se také stane. Pekař je oběšen, zatímco číšník je povolán zpět k faraonovu dvoru. Číšník ale na přimluvu za Josefa zapomene.

Haftara (Amos 2:6–3:8)

V textu haftary prorok Amos připomíná provinění bratrů vůči Josefovi a také hřích, kterého se dopustil Jehuda vůči Tamar. Pronásledování chudých, perzekuce spravedlivých a ponižování bezmocných jsou hříchy, které nelze přehlížet.

Vaše viny

„Proto vás činím zodpovědné za vaše viny.“ (Amos 3:1-2)

Amos, nejstarší z proroků, začíná své proroctví výroky o národech, které obklopují Jisra'el. Neprorokuje jim nic pěkného, pochopitelně. Boží trest za porušování smlouvy a krutost padne na Damašek, Týr, Gazu i Rabu Amónovu... Ve druhé kapitole se pustí do Edomu, Moábu a Judska, ale potom se jeho proročké poselství ubere jiným směrem. Jestliže se na začátku zaměřil na celý (tehdy jemu známý) svět, nyní se soustředí na „vyvolenost“ Jisra'ele a na svou roli proroka. Amosova představa vyvolenosti není taková, jakou si většina lidí představuje. Žádná nadřazenost, privilegované postavení nebo výhody – kdepak! O tom vyvolenost opravdu není.

„Jen si vyslechněte to slovo, které o vás, o každé rodině, kterou jsem vyvedl ze země Micrajim, prohlásil Hospodin, synové Jisra'ele! Ze všech pozemských rodů znám jenom vás, a proto vás činím zodpovědné za vaše viny.“ (3:1-2)

Připomínka vyvedení z Egypta samozřejmě není v Amosově proroctví náhodou. Avšak zatímco u jiných proroků je vyvedení z Egypta chápáno jako rozhodující dějinný okamžik, který předznamenává budoucí konečné vykoupění vyvoleného lidu, zde prorok připomíná i události, které k němu vedly (prodej Jo-

sefa do otroctví). Jeci'at Micrajim je pak napravením této křivdy a z vykoupění se stává moment, kdy si Jisra'el vytváří věčný dluh vůči Bohu, který napravil to, co bratři pokazili. Ano, Jisra'el je vyvolený národ, ale toto vyvolení nepřináší žádné zvláštní výsady, privilegia, ani protekci. Být vyvoleným znamená mít zodpovědnost a závazek a vyvolenost je břímě, které činí z Jisra'ele lid, jenž je při každém průšvihy „první na ráně“ – je jako první volán ke zodpovědnosti.

Poněkud v pozadí pak stojí myšlenka, že vyvolenost s sebou přece jen nese přednostní postavení. Díky vyvolení se lidu Jisra'ele dějí zázraky, díky němu Bůh zasahuje a pozvedá jej nad mnohem mocnější protivníky.

Co se tedy ve vztahu mezi Jisra'elem a Bohem pokazilo, že Amos spojuje vyvolenost se zodpovědností?

Privilegia a výsostné postavení leckdy vedou k tomu, že se lidé stávají netečnými vůči povinnostem, které jsou s privilegii spojeny. Amos se snažil Jisra'eli připomenout, odkud ona pozehnání, kterým se nyní těší, pochází, a že se mu nedostala jen tak sama od sebe. A také aby si uvědomil, že v tomto ohledu se jeho pozice mezi národy může velmi snadno podobat Josefově postavení mezi jeho bratry.

